

Σμαρώς Χ. Γρηγοριάδου:
«ΕΥΡΥΔΙΚΗ - Μνήμη Αντρέι Ταρκόφσκι»¹

*Μουσικό έργο για αφηγητές, όμποε, μπάσο-φλογέρα, κιθάρα, βιολοντσέλλο και κρουστά ²
εμπνευσμένο από το ποίημα «Ευρυδίκη» του Αρσένι Ταρκόφσκι.*

«Η Ευρυδίκη ήταν η αγαπημένη σύζυγος του Ορφέα - τού πιο φημισμένου ποιητή και μουσικού που έζησε ποτέ - πέθανε όμως άδοξα. Ο Ορφέας κατέβηκε με θάρρος στον Άδη για να την ξαναφέρει στην ζωή και ο Άδης, μαγεμένος από την γλυκειά μουσική του, δέχθηκε με έναν όρο: ότι, μέχρι η Ευρυδίκη να ξαναδεί το φως τού ήλιου, ο Ορφέας δεν έπρεπε να γυρίσει πίσω του και να την κοιτάξει. Ανεβαίνοντας μέσα από το σκοτεινό πέραςμα, η Ευρυδίκη ακολουθούσε τον Ορφέα καθοδηγούμενη από τους ήχους τής λύρας του, μα ο Ορφέας, όταν ο ίδιος έφτασε στο φως τού ήλιου, στράφηκε με ανυπομονησία να δει αν εκείνη ήταν ακόμη πίσω του... κι έτσι την έχασε για πάντα...»

Από τους «Ελληνικούς Μύθους» του Robert Graves

Το μουσικό έργο «Ευρυδίκη-Μνήμη Αντρέι Ταρκόφσκι» είναι εμπνευσμένο από το ποίημα «Ευρυδίκη» τού Ρώσου λυρικού ποιητή Αρσένι Ταρκόφσκι, πατέρα τού σπουδαίου σκηνοθέτη Αντρέι. Πρόκειται για ένα ποίημα, που, με πρόσχημα την αναφορά στον μύθο τής Ευρυδίκης, καταθέτει στοχασμούς βαθύτατης διαύγειας για το τραγικό τής ύπαρξης και την ουσία τού θανάτου, καθώς διαπνέεται από το όραμα τής Ψυχής να ελευθερωθεί από τα δεσμά τού σάρκινου περιβλήματός της, για να αναδυθεί φλεγόμενη προς την αθανασία.

Το έργο ενσαρκώνει τον μουσικό διάλογο μεταξύ τού γήινου Σώματος, που το υποδύεται το όμποε με τον «βακχικό» του ήχο, και της βαθιάς εκστατικής Ψυχής, που, μέσα από τους ήχους τού βιολοντσέλλου, αρθρώνει την αγωνία της για την θεϊκή ομοίωσή της. Ανάμεσα στα δύο αυτά επίπεδα, το ποίημα υπαινίσσεται και την ύπαρξη μιας αδιόρατης κρυστάλλινης ηχητικής επιφάνειας που συμβολίζει την γεμάτη μυστήριο μετάβαση από τον έναν κόσμο στον άλλον, μια εξαϋλωμένη διαδρομή σαν κι αυτή τού Ορφέα προς τον Άδη, που, για να αποδοθεί μουσικά, επιστρατεύτηκαν ήχοι από ασυνήθιστα κρουστά όργανα: *βότσαλα, στάμνα, κρυστάλλινα ποτήρια, σήμαντρα, σείστρα, αρχαία κύμβαλα* κλπ. καθώς και αντισυμβατικά ηχοχρώματα από *βαθύφωνες φλογέρες και κιθάρες υψηλών κορδισμάτων*. Καθώς μάλιστα ο μεγάλος σκηνοθέτης Αντρέι Ταρκόφσκι, στην μνήμη τού οποίου είναι αφιερωμένο το έργο, επηρεάστηκε τόσο από το ρώσικο ορθόδοξο πνεύμα όσο και από το βάθος τής ανατολικής φιλοσοφίας, η επιλογή τών μουσικών οργάνων αλλά και η όλη σύλληψη τής μουσικής ιδέας και τής φόρμας τού έργου, ακολούθησαν σκόπιμα αυτήν την γοητευτική πολιτισμική διπολικότητα.

Η διάρκεια του έργου είναι περίπου 10 λεπτά.

Σμαρώ Χ. Γρηγοριάδου
Οκτώβριος 2002

¹ Παράγγελια Βυζαντινού Μουσείου για το συμπόσιο με θέμα:
«Αντρέι Ταρκόφσκι: ο Άνθρωπος – η Φύση – ο Θεός». Αθήνα, Δεκέμβριος 2002